

کارنامه‌ی غنی

تحوّلات عصر پهلوی

امین، حسن، ۱۳۲۷ -
کارنامه‌ی غنی: نقدی بر تحولات فرهنگی، سیاسی و اجتماعی در دوران پهلوی / نویسنده حسن امین. - تهران:
دایرةالمعارف ایران شناسی، ۱۳۸۱.
۳۵۲ ص.

ISBN 964-9367-1-3;

A RICH RECORD

A Critical Review of the Cultural, Political and
Societal Transformation of Iran under thePahlavis

فهرستنویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
ص.غ. به انگلیسی:

- کتابنامه به صورت زیرنویس.
۱. غنی، قاسم، ۱۲۷۲ - ۱۳۳۱ - سرگذشتنامه.
۲. غنی، قاسم، ۱۲۷۲ - ۱۳۳۱ - نقد و تفسیر.
۳. ایران - تاریخ - پهلوی، ۱۳۰۴ - ۱۳۵۷.

الف. عنوان

۹۵۵/۰۸۲۰۹۲

DSR ۱۴۸۶ / غ ۹

م ۸۱ - ۴۳۸۴

کتابخانه ملی ایران

انتشارات دایرةالمعارف ایران شناسی

تهران - تقاطع فلسطین و انقلاب - پلاک ۲ (ساختمان مهر) - کدپستی ۱۴۱۶۸
تلفن ۶۹۶۸۴۸۸ - فاکس ۶۹۶۸۴۸۷

کارنامه‌ی غنی

نقدی بر تحولات فرهنگی، سیاسی و اجتماعی

عصر پهلوی

سید حسن امین

کارنامه‌ی غنی نقدی بر تحولات عصر پهلوی

نویسنده: پروفسور سید حسن امین

ناشر: انتشارات دایرةالمعارف ایران‌شناسی

مدیر اجرایی: مهندس حجت حیدری

حروفچینی، طراحی و صفحه‌آرایی: مرکز دایرةالمعارف ایران

طراح جلد: الهه اسماعیل‌زاده

تاریخ و نوبت چاپ: ۱۳۸۳ / اول

تعداد صفحات: ۳۵۲

لیتوگرافی: البرز چاپ: حیدری صحافی: ایران

شمارگان: ۳۰۰۰

شابک: ۹۶۴-۹۳۹۶۷-۱-۳ ISBN: 964-93967-1-3

بها: ۳۸۰۰ تومان

حقوق چاپ و نشر محفوظ و مخصوص «انتشارات دایرةالمعارف ایران‌شناسی» است

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
---------------	---

بخش اول - چالش سنت و تجدد در ایران

۱- جنگ سنت و مدرنیته.....	۱۱
۲- تحولات فرهنگی، سیاسی و اجتماعی.....	۱۱
۳- پیشینه‌ی تاریخی.....	۱۵
۴- تجلی چالش سنت و تجدد در ادبیات و زبان.....	۲۶
۵- شاخص‌های فرهنگی عصر پهلوی.....	۳۹
۶- مطالعه‌ی موردی: احوال و آثار دکتر قاسم غنی.....	۴۳
۷- نتیجه‌ی سخن.....	۴۵

بخش دوم - نخبگان عصر پهلوی

۱- رضا شاه پهلوی.....	۴۷
۲- محمد رضا شاه پهلوی.....	۵۰
۳- بعضی رهبران و نخبگان عصر پهلوی.....	۵۷
۱-۳- ملک الشعرای بهار.....	۵۸
۲-۳- قوام السلطنه.....	۵۸
۳-۳- سید حسن نقی‌زاده.....	۵۸
۴-۳- دکتر پرویز ناتل خانلری.....	۵۹
۵-۳- بدیع‌الزمان فروزانفر.....	۶۰
۶-۳- دکتر قاسم غنی.....	۶۱
۴- نگاه دکتر غنی به نخبگان عصر پهلوی.....	۶۱
۱-۴- دکتر رضازاده شفق.....	۶۱
۲-۴- رهی معیری.....	۶۴
۳-۴- حسین علاء.....	۶۶
۴-۴- محمد هاشم افسر.....	۷۰
۵-۴- دکتر نورالدین کیانوری.....	۷۵
۵- منتقدان دکتر غنی.....	۷۷
۶- گواهی‌ها و اظهارنظرها.....	۸۱
۷- نتیجه‌ی سخن.....	۸۴

بخش سوم - تاریخچه‌ی فرهنگ و سیاست در عصر پهلوی

۱- رجال چند بُعدی عصر پهلوی.....	۸۷
۲- دکتر غنی، شاهی بر بحران‌های فرهنگی و سیاسی.....	۹۰
۳- محمدولی اسدی: نایب‌التولیه‌ای که اعدام شد.....	۹۶
۴- خودکشی داور: جو فرهنگی و سیاسی.....	۱۰۰
۵- ازدواج محمدرضاشاه با فوزیه، ۱۳۱۷.....	۱۰۱
۶- محاکمه‌ی وزیران به دستور شاه.....	۱۰۴
۷- مجلس دوره‌های سیزدهم و چهاردهم.....	۱۰۶

بخش چهارم - نجات آذربایجان و نقش قوام السلطنه در آن

- ۱- درباره‌ی احمد قوام ۱۰۹
- ۲- پیشینه‌ی مجادله‌ی قوام با شاه ۱۱۶
- ۳- نامه‌های قوام ۱۲۰
- ۱-۳- نامه‌ی قوام به شاه ۱۲۰
- ۲-۳- پاسخ شاه به قوام ۱۲۴
- ۳-۳- پاسخ قوام به شاه ۱۳۰
- ۴- نتیجه‌ی سخن ۱۳۷

بخش پنجم - نهضت ملی کردن نفت و نقش دکتر مصدق

- ۱- مدخل ۱۳۹
- ۲- دکتر غنی و نهضت ملی ۱۴۰
- ۳- مهاجرت ایرانیان ۱۴۳
- ۴- دکتر غنی و اشرف پهلوی و ملکه‌ی مادر ۱۴۴

بخش ششم - کارنامه‌ی سیاسی - اجتماعی دکتر غنی

- ۱- جهان‌بینی فلسفی / دینی ۱۴۵
- ۲- جهان‌بینی سیاسی / اجتماعی ۱۴۹
- ۱-۲- سیاست داخلی ۱۴۹
- ۲-۲- سیاست خارجی ۱۵۰
- ۳- دکتر غنی در صحنه‌ی بین‌المللی: حقوق بشر ۱۵۲
- ۱-۳- شرکت در افتتاح سازمان ملل متحد ۱۵۲
- ۲-۳- تجدید روابط با عربستان ۱۵۷
- ۳-۳- سفارت در مصر: مطالعه‌ی تطبیقی نهضت روشنفکری مصر با ایران ۱۵۷
- ۴-۳- آشنایی با طه حسین ۱۵۹
- ۵-۳- سفارت در ترکیه ۱۶۷
- ۶-۳- سفر به آمریکا در التزام شاه ۱۷۱
- ۴- روان‌شناسی دکتر غنی ۱۷۷
- ۵- موفقیت‌ها و شکست‌ها ۱۸۰
- ۱-۵- جهات دانشگاهی و اشتغالات حرفه‌ای ۱۸۱
- ۲-۵- جهات ادبی و فرهنگی ۱۸۱
- ۳-۵- جهات اداری و سیاسی ۱۸۳
- ۴-۵- جهات خانوادگی و زندگی داخلی ۱۸۵
- ۵-۵- جهات کامرانی و لذت‌جویی ۱۸۷
- ۶-۵- جهات تعلیم و تربیتی ۱۹۵
- ۷-۵- جهات اجتماعی و خدمات عمومی ۱۹۵
- ۸-۵- جهات مالی و مادی ۱۹۶
- ۹-۵- جهات معنوی و روحانی ۱۹۷
- ۶- نتیجه‌ی سخن ۱۹۹

بخش هفتم - کارنامه‌ی فرهنگی دکتر قاسم غنی

- ۱- مدخل ۲۰۱
- ۲- شیوه‌ی نگارش ۲۰۱

۲۰۴	۳- ارزش آثار ادبی دکتر غنی
۲۰۵	۴- ارزش آثار تاریخی دکتر غنی
۲۰۷	۵- غث و سمین در نوشته‌های رجال عصر پهلوی
۲۰۷	۵-۱- گزارش‌های مشاوره‌ای و مصاحبه‌ای
۲۰۸	۵-۲- گزارش‌های سلیقه‌ای و شخصی
۲۰۹	۶- نتیجه‌ی سخن

بخش هشتم - آثار مکتوب دکتر غنی

اول - ترجمه‌ها

۲۱۲	۱- طائیس / تائیس
۲۱۴	۲- عصیان فرشتگان
۲۱۵	۳- خطابه‌ی بوفون
۲۱۵	۴- بریان‌پزی ملکه‌ی سبا
۲۱۶	سخن پایانی

دوم - تألیف و تصنیف‌ها

۲۱۷	۱- ابن سینا
۲۱۸	۲- معرفة النفس
۲۱۹	۳- حافظ پژوهی
۲۱۹	۳-۱- کلیات
۲۲۳	۳-۲- تاریخ عصر حافظ
۲۲۴	۳-۳- تاریخ تصوف
۲۲۶	۴- یادداشت‌ها و حواشی بر دیوان حافظ
۲۲۷	۵- شرح حال امیرکبیر و وقایع پنجاه ساله‌ی قبل از صدارت او
۲۲۸	۶- یادداشت‌های دکتر قاسم غنی
۲۲۹	۷- نامه‌های دکتر قاسم غنی
۲۲۹	۸- بحثی در تصوف
۲۳۰	۹- بحثی در سیاست
۲۳۱	۱۰- تاریخ نفوذ آلمان در ایران
۲۳۲	۱۱- شرح حال علی اکبر داور

سوم - یادداشت‌های دکتر قاسم غنی

۲۳۴	جلد اول یادداشت‌ها
۲۳۴	الف - کلیات
۲۳۵	ب - سادات عربشاهی
۲۴۲	ج - نتیجه‌گیری
۲۴۳	جلد دوم یادداشت‌ها
۲۴۷	جلد سوم یادداشت‌ها
۲۴۸	جلد چهارم یادداشت‌ها
۲۵۷	جلد پنجم یادداشت‌ها
۲۵۸	جلد ششم یادداشت‌ها
۲۵۹	جلد هفتم یادداشت‌ها
۲۵۹	جلد هشتم یادداشت‌ها
۲۶۲	جلد نهم یادداشت‌ها
۲۶۳	جلد دهم یادداشت‌ها

۲۶۴	جلد یازدهم یادداشت‌ها.....
۲۶۵	جلد دوازدهم یادداشت‌ها.....
۲۶۶	جلد سیزدهم یادداشت‌ها؛ درباره‌ی خاندان فرمانفرما.....
۲۷۱	نتیجه‌ی سخن.....
	چهارم - تصحیح متون
۲۷۲	۱- دیوان حافظ (با همکاری محمد قزوینی).....
۲۷۶	۲- رباعیات حکیم عمر خیام (با همکاری محمدعلی فروغی).....
۲۷۸	۳- تاریخ بیهقی (با همکاری علی اکبر فیاض).....
۲۷۹	۴- نتیجه‌ی سخن.....
	پنجم - مقاله‌ها
۲۷۹	۱- مدخل.....
۲۸۰	۲- خدمات مطبوعاتی دکتر غنی.....
۲۸۱	۳- فهرست مقالات دکتر قاسم غنی.....
۲۸۲	۴- انتقاد دکتر پرویز نائل خانلری از دکتر غنی.....
۲۸۳	۵- نتیجه‌ی سخن.....
	بخش نهم - دکتر غنی در دایرةالمعارف‌ها
۲۸۵	۱- مدخل.....
۲۸۶	۲- دایرةالمعارف‌نگاری در ایران و جهان.....
۲۹۰	۳- تاریخچه‌ی دایرةالمعارف‌نگاری در عصر پهلوی.....
۲۹۳	۴- دکتر غنی در منابع دایرةالمعارفی.....
۲۹۷	۵- نتیجه‌ی سخن.....
	بخش دهم - گاه‌شمار حوادث مرتبط با کتاب
۲۹۹	۱- گاه‌شمار از قتل ناصرالدین شاه تا انقلاب اسلامی.....
۳۰۷	۲- نتیجه: مهم‌ترین مقاطع تحولات سیاسی / فرهنگی.....
	بخش یازدهم - نتیجه‌گیری
۳۰۹	۱- کلیات.....
۳۱۱	۲- جهان‌بینی فلسفی و دینی دکتر غنی.....
۳۱۲	۳- جهان‌بینی سیاسی و اجتماعی دکتر غنی.....
۳۱۳	۴- دکتر غنی و معاصران او.....
۳۱۴	۵- منتقدان دکتر غنی.....
۳۱۷	۶- فراز و فرود یادداشت‌های دکتر غنی.....
۳۲۱	۷- خدمات فرهنگی دکتر غنی.....
۳۲۳	۸- سخن پایانی.....
۳۲۵	۹- اظهارنظر محمدعلی جمال‌زاده.....
۳۲۹	۱۰- یادداشت پایانی نویسنده.....
۳۳۱	کتاب‌شناسی دکتر قاسم غنی.....
۳۳۹	نمایه.....
۳۵۳	خلاصه‌ی کتاب به زبان انگلیسی.....

پیشگفتار

به نام خداوند جان و خرد

هر ملتی مالک هویت خویش و هر جامعه‌ای مالک حقیقی تاریخ خویش است. از این رهگذر، هر انسان بافرهنگی حق دارد تاریخچه‌ی زندگی خود و خویشان و جامعه‌ی خویش را چنان که می‌داند و می‌شناسد، بازگوید و بازنویسد؛ اما نقش محقق و پژوهشگر بی‌غرض آن است که این گفته‌ها و نوشته‌ها را با واقعیت‌های تاریخی بسنجد، تانسل‌های آینده از پیشینه‌ی جمعی و تاریخ مستند جامعه‌ی خود آگاهی یابند.

کتاب حاضر، با عنوان کارنامه‌ی غنی: نقدی بر تحولات فرهنگی، سیاسی و اجتماعی در دوران پهلوی، کتابی در تاریخ سیاسی معاصر است که به نقد تحولات فرهنگی، سیاسی و اجتماعی عصر پهلوی در حول محور زندگی و تلاش‌های فرهنگی و سیاسی یکی از چهره‌های درخشان فرهنگ ایرانی و ادب فارسی می‌پردازد. این چهره‌ی فرهنگی / سیاسی، ادیب، عرفان پژوه و حافظ شناس نامدار زنده‌یاد دکتر قاسم غنی است.

این کتاب، زندگی‌نامه نیست و به رسم ستایش و تعظیم و تکریم یا نکوهش و قدح و ذم کسی نوشته نشده است. به همین دلیل، نه تنها خدمت‌ها و خیانت‌های رضا شاه و محمدرضا شاه پهلوی و رجال سیاسی و فرهنگی عصر ایشان را بی‌پرده باز می‌گوید و احوال کارگزاران عصر پهلوی را به نقد می‌کشد، بلکه در عین حال تاریخچه‌ی تحول‌های

فرهنگی و سیاسی ایران در عصر پهلوی را از نیک و بد در معرض بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. بدین گونه این کتاب، مطالعه‌ای انسان‌شناختی و یا انسان‌شناسانه است که در قالب بررسی اندیشه‌ها و نوشته‌های دکتر قاسم غنی - وضع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایران و ایرانیان در اواخر قاجار و عصر پهلوی‌ها را به مثابه‌ی پژوهشی مستند در حوزه‌ی انسان‌شناسی فرهنگی، نقد، تجزیه و تحلیل می‌کند و از این رهگذر با مطالعه‌ای موردی، با ارائه‌ی شواهد کافی بحران هویت ملی و تضاد فرهنگی نوگرایی و سنت‌گرایی ایرانیان را در عصر پهلوی در برابر چشمان خواننده، ترسیم می‌کند و همین ملاحظات است که نگارش چنین کتابی را از سوی صاحب این قلم و نشر آن را از سوی «انتشارات دایرةالمعارف ایران‌شناسی» توجیه می‌کند.